

RÓŻNE WZORY

badanie praktyk kulturowych
i wytworów artystycznych
w perspektywie otwierania
lub zamykania się wspólnot
na inność i zmianę

13/15
IX LUBLIN
2018

sekcja
antropologii
społecznej
pts

ZAPROSZENIE

Na organizowanym sympozjum połączonych Sekcji Antropologii Społecznej i Socjologii Sztuki PTS chcemy zadać pytanie o to, na ile i w jaki sposób praktyki kulturowe/artystyczne stają się tym, co wyraża różnice i sprawia wrażenie, że „oni” są inni i obcy, a co i jak powoduje, że poprzez sztukę możemy „ich” zobaczyć, odkryć nasze podobieństwo i wspólnotę. Sztuka posłuży nam jako forma komunikacji, "system wczesnego ostrzegania", ważny detektor zjawisk społecznych i źródło rozwiązań. Sztuka jest w naszym ujęciu szansą, bo pozwala na ograniczoną dezorganizację i eksperymentowanie, jest ładunkiem energii i odwagi, szczególnym przywilejem i wyjątkowym środkiem działania. Chcemy także zwrócić uwagę na poważny problem wykorzystywania kultury/sztuki do tworzenia i zaostrzania podziałów między ludźmi.

GOŚCIE

Paweł Możdżyński Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW
Tomasz Rakowski Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW
Anna Kawalec Instytut Kulturoznawstwa KUL
Dawid Marszewski Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu

ORGANIZATORZY

Sekcja Antropologii Społecznej PTS
Sekcja Socjologii Sztuki PTS
Oddział Lubelski Polskiego Towarzystwa Socjologicznego
Instytut Socjologii UMCS
Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW
Galeria Labirynt w Lublinie

Galeria Labirynt

PROBLEMATYKA SYMPOZJUM

Antropologia sztuki tradycyjnie specjalizuje się w badaniu wytworów społeczności „dalekich”, obejmując swoim zainteresowaniem zarówno formy estetyczne o symbolicznym znaczeniu dla określonych rytuałów i wierzeń (figury, rzeźby, maski, stroje, tańce, malunki), jak i te, które spełniają swoje funkcje w praktycznym życiu codziennym (tkaniny, kosze, dzbany, broń) lub łączą jedno z drugim. Obejmuje także ludzkie ciało jako obiekt artystycznego zdobienia. Sztuka tych społeczności nie występuje jako oddzielna instytucja, lecz jest ściśle włączona w całość życia wspólnoty i może być wskaźnikiem zmian w niej zachodzących, a także probierzem jej otwartości na odmienne systemy społeczne i kulturowe.

Antropolodzy są szczególnie predysponowani do tego, aby badać związki między zjawiskami odległymi pod względem tematów, obszarów i czasów, aby te związki pokazywać i tłumaczyć. Początkowo sztuka była badana przez antropologów w kontekście kolonizacji. Przedmioty artystyczne były wówczas pozyskiwane do kolekcji muzealnych, a kolonizator zagarniał je przyzwyczajony do ujmowania ich jako końcowych (ostatecznych) „efektów” działania, odrębnych od aktu tworzenia. Obecnie antropolodzy uczą się ujmować inaczej praktyki kulturowe i wytwory artystyczne, powstające zarówno w obrębie społeczności tradycyjnych, jak i w ramach skomplikowanych społeczeństw miejskich, aby łączyć podzielone zjawiska oraz sposoby ich rozumienia w całość. Zjawiska artystyczne nie są zatem postrzegane wyłącznie ani głównie pod kątem estetyki, ale jako formy aktywności zakorzenione w świecie kultury i umieszczone w sieciach złożonych społecznych relacji.

Antropolodzy i socjologowie sztuki badają procesy, które prowadzą do powstawania wytworów sztuki, przypisywania (lub odbierania) im artystycznej wartości, a potem także sposoby ich przemieszczania, sprzedaży i ekspozycji. Punktem wyjścia jest dla obu dyscyplin pytanie: jak to jest, że dzieło stworzone w określonej sytuacji i dla konkretnego odbiorcy, żyje dłużej niż jego twórca i odbiorca, nie traci swego głosu i przemawia w kompletnie innych epokach i okolicznościach? I w jaki sposób to społeczeństwo, które je stworzyło, jest rozpoznawane w swoich dziełach? Krytycznie ukazują kupowanie, przewożenie i eksponowanie dzieł sztuki jako praktyki „dekulturacji” czy „dehumanizacji” oraz kontynuację praktyk kolonialnych. Pokazują, jak dominujące kraje kapitalistyczne wywierają globalną presję na procesy twórcze narzucając im rynkową logikę konkurencji i zarobku. Badają także to, jak lokalne społeczności poprzez sztukę bronią swoich kultur przed siłami zewnętrznymi przez sztukę.

Na płaszczyźnie komunikacji wytwory sztuki i zjawiska artystyczne są spoiwem wspólnoty, wskazują na jej wartości i postawy, sukcesy i problemy. Wyrażają jej unikalność, ale zarazem wykraczają poza jej usytuowanie i wynikające z niego cechy szczególne, ujmują i przekazują dalej doświadczenie ludzkie o charakterze uniwersalnym oraz pozwalają ludziom uniwersalność swojej natury wyrazić i przeżyć.

Zdolność przenoszenia znaczeń między miejscami i w czasie rodzi szereg dalszych pytań w kontekście ich specyficzności i uniwersalności, zdolności odróżniania i upodabniania do siebie kultur i grup ludzkich. Sztuka, która wyraża kultury lokalne i narodowe, pośredniczy w interakcjach między krajami i kulturami szerszego zasięgu. W kontekście obecnej sytuacji w Polsce, Europie i USA szczególnego znaczenia nabrała sprawa zamknięcia i otwarcia kulturowego w dyskusji o uchodźstwie, migracji, zagrożeniu kultury narodu oraz obecności tzw. obcych. Chcemy zatem także zrozumieć to, w jaki sposób praktyki kulturowe i zjawiska artystyczne mogą spełniać swoją rolę w kontekście otwierania wspólnot na inność i na zmianę.

Proponujemy dyskusję skupioną wokół następujących zjawisk włączania i wykluczania poprzez sztukę i praktyki artystyczne:

- na poziomie treści: zjawisko dyfuzji form i wzorów, asymilacja elementów obcych, budowanie barier, uszczelnianie i ochrona przed cudzoziemszczyzną,
- na poziomie reprezentacji: osvajanie obcości, stereotypizacja Obcego, orientalizacja,
- na poziomie uczestnictwa: włączanie i wykluczanie z uczestnictwa, tworzenie/burzenie barier wstępu, budowanie/zacieranie dystynkcji społecznych, nowe formy uczestnictwa w kulturze,
- na poziomie światów życia: włączanie/wyłączanie sztuki jako praktyki kulturowej z życia, sztuka codzienna versus sztuka odświętna, obecność/nieobecność sztuki w różnych kontekstach życia społecznego,
- na poziomie epistemologicznym: sztuka jako źródło wiedzy (badania oparte o sztukę, perspektywa indygeniczna) lub niewiedzy,
- na poziomie podmiotu tworzącego: działanie artystyczne jako działanie włączające (np. sztuka zaangażowana) lub alienujące twórcę (np. rola artysty-samotnika), mit wyjątkowości i odrzucenia.

ZGŁOSZENIA

Formularz zgłoszenia prosimy przesyłać na adres mailowy: rozne.wzory@wp.pl do dnia **20.06.2018**. Informacja o przyjęciu referatów do wygłoszenia zostanie rozesłana do **30.06.2018**.

Koszt uczestnictwa wynosi **100 PLN** dla studentów i doktorantów oraz **150 PLN** dla pozostałych uczestników i obejmuje przerwy kawowe i materiały konferencyjne (opłata nie obejmuje natomiast dojazdów, noclegów ani wyżywienia).

Po zaakceptowaniu propozycji referatu należy dokonać wpłaty do dnia **31.08.2018** na konto, którego numer podamy wraz z innymi informacjami organizacyjnymi.

KOMITET ORGANIZACYJNY

Joanna Bielecka-Prus IS UMCS (j.bielecka.prus@gmail.com)

Dorota Rancew-Sikora IFSiD UG (dorota.rs@wp.pl)

Magdalena Łukasiuk SNS UW

Przemysław Kisiel KS UEK